

Miksi opetamme - IL-opetuksen vaikuttavuutta arvioimassa

Irene Salomäki

Informaatiolukutaidon vaikuttavuutta pohdittiin Suomen Tieteellinen Kirjasto-seuran IL-työryhmän viime marraskuussa järjestämässä seminaarissa "Miksi opetamme - IL-opetuksen vaikuttavuutta arvioimassa." Informaatiolukutaidon tuottamaa lisäarvoa pidetään tärkeänä selvittää, mutta sen tutkimusmenetelmissä ja mittareissa on vielä monia ongelmia ratkaistavana. Kirjastojen vaikuttavuuden parantamiseen on tilastojen ja tutkimusten rinnalla myös muita mahdollisuuksia, kuten yhteistyö oppilaitoksen sisällä ja palvelujen markkinointi.

Mitattavuuden ongelma

IL-opetuksen vaikuttavuuden mittaaminen – tai yleensäkin sen mitattavuus – herätti ehkä enemmän kysymyksiä seminaarissa kuin antoi vastauksia. Ovatko opetuksen vaikutukset konkreettisesti osoitettavissa ja mitattavissa? Voidaanko niitä

mitata yksilön kapasiteettina vai yhteiskunnallisena vaikuttavuutena?

Mittaamista korostetaan jatkuvasti enemmän myös opiskelutaitojen, työelämävalmiuksien ja elinikäisen oppimisen osalta. Kuitenkin, menetelmät ja mittaukset sen osalta puuttuvat,

Seminaarin yleisöä

miten osoittaisimme tiedonhankintataitojen kytkeytyvän opiskelijoiden valmistumiseen, sijoittumiseen työmarkkinoilla ja yhteiskunnassa?

Onko ylipäänsä mielekästä yrittää mitata IL-opetuksen vaikuttavuutta – varsinkaan, jos siihen ei ole menetelmiä ja mittareita? Vai riittääkö, että tunnemme tekevämme oikeaa työtä, emmekä pyrikään pönkittämään kirjastojen toimintaa numeerisilla mittareilla?

Lisäarvon todentamisen merkitys

Yliopistossa tutkimusprosessi on pitkälti tiedonhankintaa ja sen käyttöä. IL-opetuksen tavoitteena on parantaa akateemisia perustaitoja, vaikuttaa laadukkaiden tutkintojen ja opinnäytteiden synty-miseen, parantaa yliopisto-opetuksen laatua ja tuottaa yhteiskunnan tarpeisiin parempia asiantuntijoita. IL-opetuksen erityinen lisäarvo on informaation kriittinen käyttö, jota voidaan pitää akateemisen ajattelun ytimenä.

Tilastollinen mitattavuus on heikkoa, koska otokset ovat pieniä ja muuttujia on liikaa. Erikoistutkija, KT Vesa Huotari Poliisiammattikorkeakoulusta lähestyi seminaarin teemaa dramaattisen metsäpaloesimerkin avulla. Huotari aloitti toteamalla, että IL-opetus on itsessään arvokasta, eikä sen vaikuttavuutta tarvitse erikseen todistella.

Kirjaston imagon kannalta olisi kuitenkin hyvä kyetä osoittamaan, että IL-koulutus tuottaa lisäarvoa yhteistyökumppaneille. Kirjastoammatilaisten kannalta vaikuttavuuden todentaminen vahvistaa kirjaston identiteettiä informaatiolukutaitoa tuottavana organisaationa. Metsäpaloesimerkki osoitti, että myös työkaluilla on suuri merkitys identiteetin luomisessa. Työkaluihin takertuminen saattaa kuitenkin estää meitä uudistumasta.

Kuva: Tuula Koponen

Vesa Huotarin puheenvuoro

Esityksen jälkeen käydyssä keskustelussa kysyttiinkin, onko työvälineistä tullut olemassaolomme tarkoitus? Mitä meille jää, jos meiltä otetaan työvälineet pois? Metsäpalosta selvisivät vain ne, jotka olivat valmiita hylkäämään työvälineensä.

Opiskelutaitojen ja vaikuttavuuden tutkimuksia

Erikoistutkija, KT Jani Ursin Jyväskylän yliopistosta kertoi, miten opiskelijoiden geneerisiä taitoja on mitattu kansainvälisen AHELO (International Assessment of Higher Education Learning Outcomes) –hankkeen esiselvityksessä, johon osallistui 13 suomalaista korkeakoulua kauppatieteiden ja tekniikan aloilta. AHELO-hankkeessa geneerisiksi taidoiksi on määritelty analyttinen päättely ja arviointi, ongelmanratkaisu sekä argumentatiivinen kirjoittaminen. Informaatiotaidot ovat epäsuorasti arvioinnissa mukana, sillä oppimistehtävissä opiskelijoiden täytyy osata arvottaa tietolähteitä ja erottaa asiantuntijoiden teksti maallikon tekstistä.

AHELO:n kansallinen loppuseminaari järjestetään toukokuussa.

Seminaarissa saimme kuulla myös yleisen kirjaston tv-t-koulutuksen vaikuttavuuden mittaamisesta. Osastonjohtaja Perttu Rasi Tampereen kaupunginkirjastosta kertoi Tietotori-toiminnasta. Palautteen kerääminen, vapaa havainnointi ja vaikuttavuustutkimukset ovat olennainen osa järjestettävien kurssien kehittämistyötä. Konkreettisten taitojen kartuttamisen lisäksi kirjastojen kurssitoiminnan vaikuttavuus voi olla myös syrjäytymisen ehkäisyä ja voimaantumista edistävää. Näiden tilastollinen mittaaminen vaatisi kuitenkin pitkää aikajaksoa.

Yhteistyöllä vaikuttaminen

Palvelupäällikkö Antti Virrankoski kertoi kirjaston ja opettajien yhteistyöstä, joka osoitti perinteiset vaikuttamisen keinot edelleen päteviksi. Opetusyhteistyö on kirjaston ammattitaidon, oman substanssin ja kirjaston lisäarvon parasta mahdollista markkinointia. Yhteistyön kautta kirjaston ja kirjaston ammattitaidon arvostus on noussut. Lisäksi kirjastolla on enemmän jalansijaa paikoissa, joissa päätöksiä tehdään.

Seminaaripäivän päätteeksi palattiin vuoden takaisen IL uusiksi -seminaarin aiheeseen. Ammattikorkeakoulujen ja yliopistokirjastojen työryhmät olivat tehneet hyvää työtä ja esittelivät luonnoksen yhteisistä IL-suosituksista. Suositukseen oli pyydetty kommentit kirjastoilta ja työryhmät saivat lisää pohdittavaa seminaariin osallistu-

Kuva: Tuula Koponen

Perttu Rasi, Jarmo Saarti ja Antti Virrankoski vastaamassa kysymyksiin

jilta. Eniten keskustelua herätti termi ”informaatiotaito”, jolle kaivattiin tarkempaa määrittelyä.

Seminaarin ohjelma ja esitykset <http://www.stks.fi/asiakirjat/koulutustenmateriaalit/materiaalit-informaatiolukutaito>. 📖

Tietoa kirjoittajasta

*Irene Salomäki
koulutus ja tietopalveluiden esimies
Oulun yliopiston kirjasto
Email. Irene.salomaki@oulu.fi*